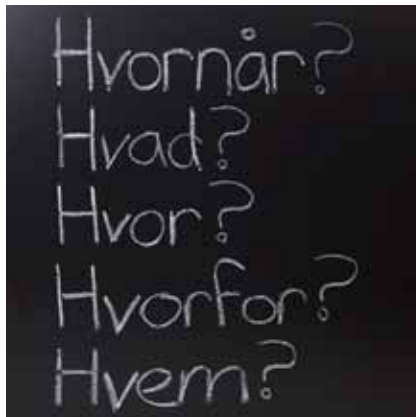

Læseplan for seksualundervisningen i Holstebro Kommune

Indholdsfortegnelse

1. Forord	4
2. Baggrund for læseplanen	5
3. Seksualundervisning i skolen	5
4. Seksualundervisning og skolens andre fag	6
5. Anvendelse af læseplanen	6
0. klasse	7
1. klasse	9
2. klasse	10
3. klasse	11
4. klasse	14
5. klasse	16
7. klasse	21
8. klasse	24
9. klasse	28
6. Til inspiration	30
7. Sundhedsplejens tilbud	30

1. Forord

Som den første kommune i Danmark har Holstebro Kommune nu fået en lokal læseplan for seksualundervisningen. Det afspejler, at vores kommune er helt i front med seksualundervisning i en skoleverden, der er helt anderledes, end den rigtig mange af os kender til, fra da vi gik i skole.

Siden 2009 har Holstebro Kommune med støtte fra Sundhedsstyrelsens satspuljemidler været modelkommune i et projekt, der skal sikre kvaliteten i seksualundervisningen i kommunens grundskoler. Den nye læseplan er en vigtig milepæl i dette projekt. Læseplanen angiver nye pædagogiske veje for seksualundervisningen i vores kommune, og jeg er sikker på, at den vil være til inspiration for mange undervisere rundt på de danske skoler.

Læseplanen er blevet til i et tæt samarbejde mellem folkeskoler, privatskoler, friskoler og efterskoler, sundhedsplejen og organisationen Sex og Samfund. Den store opbakning til læseplanen kan blandt andet ses af de 21 positive høringsvar, som indkom fra skolebestyrelserne i høringsprocessen.

Den store styrke i vores nye læseplan for seksualundervisning er netop, at den er blevet til i et tæt samarbejde med de lærere og sundhedsplejersker, der skal varetage den daglige undervisning.

Gennem projektperioden er 47 sundhedsplejersker og lærere fra alle skoler blevet uddannet som kompetencepersoner. En af deres opgaver er at arbejde med implementeringen af læseplanen og det brede positive sundhedsbegreb, som er fundamentet for vores læseplan. Seksualundervisning hører således ikke kun hjemme i naturfagsundervisningen, men i hele folkeskolens fagrække.

Projektet og den nye læseplan har allerede givet seksualundervisningen i Holstebro Kommune et markant løft. Jeg håber, at læseplanen vil inspirere til mange spændende undervisningsforløb på alle skoler og klassetrin i Holstebro Kommune. Den lægger op til en undervisning, som involverer eleverne aktivt, får dem til at tage stilling, være nysgerrige og bidrager til, at de får mere viden, så de lærer at respektere hinanden og træffe sunde valg.

Tak til alle, der på den ene eller den anden måde har medvirket til resultatet.

Held og lykke med undervisningen.

Morten Flæng
Formand
Udvalget for Børn og Unge
April 2012

2. Baggrund for læseplanen

Som nævnt i forordet er Holstebro Kommune modelkommune i et kvalitetssikringsprojekt om seksualundervisning i grundskolerne.

Projektet er 3 årigt (2009-2012) og støttet af Sundhedsstyrelsens satspulje-midler. Hovedformålet er, at alle elever uanset skoleform eller særlige behov modtager seksualundervisning i overensstemmelse med Fælles Mål 47 lærere og sundhedsplejersker fra 31 skoler i Holstebro Kommune er efteruddannet som kompetencepersoner indenfor området.

Sikringen af kvaliteten i seksualundervisningen tager udgangspunkt i:

- Uddannelse af kompetencepersoner i alle skoler og sundhedsplejen
- Tværfagligt samarbejde mellem lærere og sundhedsplejersker om seksualundervisningen i skolerne
- Udvikling af en kommunal læseplan for seksualundervisning

3. Seksualundervisning i skolen

Seksualundervisning er en del af det obligatoriske emne, der er beskrevet i Undervisningsministeriets udgivelse Fælles Mål – faghæfte 21 (Undervisningsministeriet 2009). Ifølge den skal der undervises i seksualundervisning gennem hele skoleforløbet fra 0. – 9. klasse, og der er mål for undervisningen på henholdsvis tredje, sjette og niende klassetrin. Seksualundervisning har ikke eget timetal, men gives i undervisningen skolens øvrige obligatoriske fag.

Det overordnede formål er at udvikle elevernes evner til at handle i situationer, der har med seksualitet, sundhed og trivsel at gøre. Undervisningen skal både have fokus på elevernes individuelle livsstil og på det omgivende samfund, der påvirker den enkelte. Metoder og aktiviteter, der er baseret på dialog med eleverne (målrettet elevernes alder og erfaringer), kan i særlig grad bidrage til, at deres evner til selv at

Formålet med undervisningen i sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab er, at eleverne tilegner sig indsigt i vilkår og værdier, der påvirker sundhed, seksualitet og familieliv. Eleverne skal opnå forståelse af den betydning, seksualitet og familieliv har for sundhed samt af samspillet mellem sundhed og miljø.

Stk. 2.

Undervisningen skal knyttes til elevernes egne oplevelser, erfaringer og begreber for at medvirke til udvikling af engagement, selvtillid og livsglæde samt støtte den enkelte i udvikling af egen identitet i samspil med andre. Undervisningen skal endvidere medvirke til, at eleverne opnår erkendelse af egne grænser og forståelse for andres.

Stk. 3.

Undervisningen skal i enhver henseende bidrage til, at eleverne udvikler forudsætninger for, at de i fællesskab med andre og hver for sig kan tage kritisk stilling og handle for at fremme egen og andres sundhed.

handle udvikles, og at deres engagement i emnet styrkes.

*Formål for emnet sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.
Undervisningsministeriet 2009*

Erfaringer viser, at en målrettet indsats på alle klassetrin for at skabe dialog om vigtige temaer i børn og unges liv (f. eks. venskaber, ensomhed, kærester, køn, krop, seksualitet og sex) understøtter elevernes indsigt i mangfoldighed og forskellighed. Dermed udgør seksualundervisningen en mulighed for at arbejde for alle børn og unges ret til at være, som de er. Seksualundervisningen kan derfor ses i tæt sammenhæng med skolens øvrige indsatser for at sikre trivslen blandt eleverne ved at bidrage til forebyggelse af mobning og diskrimination.

4. Seksualundervisning og skolens andre fag

Klasselæreren har ansvaret for seksualundervisningen, men intentionen er, at alle klassens lærere kan inddrage perspektiver fra emnet i deres undervisning. Seksualundervisning kan med fordel inddrages i en række af folkeskolens fag på de forskellige klassetrin. I denne læseplan kan du derfor også finde forslag til fag og andre

tværgående emner, der kan bidrage til indsatsen i skolen.

5. Anvendelse af læseplanen

I læseplanen finder du en oversigt over forslag til arbejdet med seksualundervisningen på hvert klassetrin fra 0.-9. klasse. Inddelingen er lavet, dels med udgangspunkt i de lovpligtige mål for seksualundervisning (jf. Fælles Mål – faghæfte 21), dels med udgangspunkt i forskellige læreres, sundhedsplejerskers og andre fagfolks erfaringer med seksualundervisning.

Alle undervisere i Holstebro Kommune skal tilrettelægge deres seksualundervisning med baggrund i denne læseplan. Læseplanens temaer, indhold og mål for de enkelte klassetrin gælder for alle skoler. Forslagene til fag, aktiviteter og henvisninger er derimod udelukkende inspiration til underviserens planlægning.

Det er vigtigt, at du som underviser holder dig dine elever og deres behov for øje. Hvis du har en klasse, hvor der pædagogisk kan argumenteres for, at det er væsentligt at tage fat i et emne tidligere eller senere, end det er angivet i læseplanen, bør du gøre det. Det anbefales, at du først drøfter dette med dit team eller din kompetenceperson på skolen.

I læseplanen finder du henvisninger til en række konkrete undervisningsmaterialer, både bøger og film og hjemmesider. Materialerne er valgt ud, så de repræsenterer et mangfoldigt syn på køn, krop, etnisk baggrund, sex og seksualitet og kan inddrages i forskellige faglige sammenhænge. Desuden er der foretaget en prioritering i forhold til udgivelsesår, så der især henvises til nyere materialer, hvor det har været muligt. Mange af materialerne kan du få adgang til gennem Center for Undervisningsmidler eller på din skoles Pædagogiske Læringscenter.

0. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Trivsel og identitet	<ul style="list-style-type: none"> Hvad kan jeg godt lide? Hvad kan jeg ikke så godt lide? Hvordan viser jeg andre, når der er noget, jeg gerne vil eller ikke vil? Hvordan kan jeg se på andre, når der er noget, de gerne vil eller ikke vil? 	<ul style="list-style-type: none"> Fortælle om egne grænser og acceptere andres Fortælle om, hvad der gør børn og voksne glade og kede af det 	<ul style="list-style-type: none"> Sociale færdigheder Sprog og udtryksformer 	<ul style="list-style-type: none"> Lege med fokus på krop og grænser Lave aftaler om trivsel i klassen Klassesamtale Lave tegninger eller malerier af ting man godt kan lide Højtlesning af historier om børn med efterfølgende snak om grænser og følelser ud fra historierne 	<p><i>Grib konflikten</i> af Lotte Christy, Det Kriminalpræventive Råd 2003 (om arbejdet med fælles spilleregler i klassen). Kan downloades gratis på www.dkr.dk</p> <p><i>Dig og mig og Quick</i> Lions Quest Danmark, 2004</p> <p><i>Er du med mod mobning – 42 veje til bedre trivsel</i>, udgivet af DCUM. www.sammenmodmobning.dk</p> <p>Find inspiration til øvelser og metoder på www.dcum.dk</p>
Familier	<ul style="list-style-type: none"> Hvad er en familie? Hvem er jeg i familie med? Hvor mange forskellige typer af familier kender vi? Hvordan får mennesker børn? Hvordan får dyr unger? 	<ul style="list-style-type: none"> Fortælle om, hvordan bolig- og familieforhold har indflydelse på sundhed 	<ul style="list-style-type: none"> Sociale færdigheder Sprog og udtryksformer 	<ul style="list-style-type: none"> Lave udstilling med fotos af egne familier Lave stamtavler/ familietræer, der indeholder både dem, man er biologisk i familie med og "bonus-forældre" m.fl. Lave tegninger, der viser forskellige familietyper Snakke om, hvordan man får børn (inkl. kunstigbefrugtning og adoption), hvordan barnet vokser i moderens mave og fødsler Brug evt. tegninger som udgangspunkt for snakken Se film om forskellige familier 	<p><i>Når livet begynder</i> af Thomas Meloni Rønn, Forlaget Meloni 2010 (samtale- og billedbog, lærervejledning og interaktivt whiteboard)</p> <p><i>Sådan blev jeg til</i> af Katerina Janouch og Mervi Lundman, Klematis 2009</p> <p><i>Hvor er Karlas far?</i> børnebog for de yngste om det at være blevet til ved hjælp af donor, Siesta, 2011</p> <p><i>Mors nye ven</i> af Anke Wagner, Forlaget Klematis 2008</p> <p><i>Vitello vil have en far og Vitello skal have en papfar</i> af Kim Fupz Aakeson, Gyldendal</p> <p><i>Lille Far</i>, kortfilm af Michael W. Horsten, 2003, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Drengen i kufferten</i> kortfilm af Esben Toft Jacobsen, 2006, www.filmstriben.dk</p>

<p>Krop</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan ser min krop ud? • Hvordan kan kroppe være ens? • Hvordan kan kroppe være forskellige? • Hvilke ligheder og forskelle er der på drenge og piger? • Hvilke forskelle er der på børne- og voksenkroppe? 	<ul style="list-style-type: none"> • Lytte til egen krop og dens reaktioner 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevægelse og motorik • Natur og naturfaglige fænomener 	<ul style="list-style-type: none"> • Tegne hinandens kroppe i fuld størrelse på papir • Lave collager • Højtlesning af faglige bøger om kroppen, se på billeder • Øvelser, hvor man arbejder med de forskellige sanser • Lege med fokus på brug af kroppen (balance, fart, styrke, koncentration, samarbejde, danselege) • Massage 	<p><i>Det kilder</i> af Janne Hejgaard, Frydenlund 2010 (højtlesning)</p> <p>Find ideer til lege og øvelser med kroppen hos Dansk Skoleidræt på www.skoleidræt.dk eller www.saetskolenibevaegelse.dk</p> <p>I bogen <i>"Er du med mod mobning?"</i>, DCUM. Beskriver en metode til brug af taktil rygmassage i undervisningen. Se www.sammenmodmobning.dk</p>
-------------	---	--	---	--	---

1. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Følelser	<ul style="list-style-type: none"> Hvad gør mig glad og ked af det? Hvilke forskellige ting gør børn og voksne glade og kede af det? Hvordan kan man se på hinanden, om man er glad eller ked af det? Hvilke forskellige følelser kender vi? 	<ul style="list-style-type: none"> Fortælle om, hvad der gør børn og voksne glade og kede af det 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> Højtlesning af historier om følelser Lave egne tegninger, malerier eller collager, der viser dét at være glad og ked af det Klassesamtale om hvornår man er glad og ked af – og hvordan man kan hjælpe hinanden, hvis man er ked af det i skolen Se film og billeder, der handler om kropssprog og følelser Lave små teaterstykker eller rollespil om følelser, kropssprog mv. 	<p><i>Dig og mig og Quick</i> Lions Quest Danmark, 2004</p> <p><i>Skinsyg, Skrækslagen, Mismodig, Stiktosset</i> af Janne Hejgaard, Forlaget Modtryk, 2000 (fire højtlesningsbøger)</p> <p><i>Lille mand – lille mand</i>, kortfilm af Kathrine Windfeld, 2002, www.filmstriben.dk</p>
Krop	<ul style="list-style-type: none"> Hvad kan min krop? Hvad vidste jeg ikke, at min krop kunne? Hvordan er kroppe ens? Hvordan er kroppe forskellige? Hvornår er jeg glad for min krop og for mig selv? 	<ul style="list-style-type: none"> Lytte til egen krop og dens reaktioner 	<ul style="list-style-type: none"> Natur/teknik Idræt 	<ul style="list-style-type: none"> Højtlesning og billedbøger om kroppens opbygning i systemer (muskler, skelet, blod, nerver mv.). "Kroppens OL" hvor eleverne skal afprøve og udfordre deres kroppe igennem forskellige idrætsaktiviteter (fx løb, spring, balance, dans, koordination, kast mv.). Tage fotos af eleverne i forskellige kropslige situationer (fx fra Kroppens OL) og lave udstilling i klassen Klassesamtale om betydningen af at være glad for sig selv og sin krop Massage 	<p>Materiale om <i>Din krop</i> på www.saetskolenibevægelse.dk f.eks. øvelsen <i>Hvad kan min krop</i></p> <p>Find ideer til lege og øvelser med kroppen hos Dansk Skoleidræt www.skoleidraet.dk</p> <p>Find inspiration til et tværfagligt værkstedsarbejde om kroppen på www.mangeintelligenser.com</p> <p><i>Tjek kroppen</i> Af Martina Wagner, Forlaget Klematis, 2009</p> <p><i>Kroppen</i> illustreret leksikon for børn af Penny Smith, Forlaget Aktium, 2005</p> <p>I bogen <i>"Er du med mod mobning?"</i>, DCUM, Beskriver en metode til brug af taktisk rygmassage i undervisningen. Se www.sammenmodmobning.dk</p>

2. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Identitet og trivsel	<ul style="list-style-type: none"> Hvor er mine grænser? Hvordan kan folk have forskellige grænser? Hvordan viser jeg andre mine grænser? Hvordan ser og mærker jeg andres grænser? 	<ul style="list-style-type: none"> Fortælle om egne grænser og acceptere andres 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk Klassens tid 	<ul style="list-style-type: none"> Øvelser med fokus på konflikthåndtering, sprog, krop og grænser Se film, højtlesning og læse tekster med børn i situationer, hvor de bliver kedede af det, føler sig uden for fællesskabet eller får overskredet deres grænser Tillidsøvelser og fællesskabslege 	<p><i>Grib konflikten</i> af Lotte Christy, Det Kriminalpræventive Råd 2003 Kan downloades gratis på www.dkr.dk</p> <p><i>Dig og mig og Quick</i> Lions Quest Danmark, 2004</p> <p><i>Er du med mod mobning</i> – 42 veje til bedre trivsel, udgivet af DCUM www.sammenmodmobning.dk</p> <p>Find inspiration til øvelser og metoder på www.dcum.dk</p>
Køn	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan er det at være dreng? Hvordan er det at være pige? Hvad er godt ved at være hhv. dreng og pige? Er der særlige dreng- og pigeroller i klassen og i hjemmet? Er der særlige måder, som drenge og piger skal være på eller se ud? Hvorfor opdeler vi i "drenge" og "piger" og kunne vi gøre noget andet? 	<ul style="list-style-type: none"> Fortælle om dreng- og pigeroller 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk Klassens tid 	<ul style="list-style-type: none"> Finde eksempler på og snakke om opdeling af drenge og piger: fx fødselsdage, legetøj, tøj, toiletter, bøger, farver mv. Tale om drenge og pige-roller ud fra billeder fra reklamer, blade og aviser Lave teater, hvor piger spiller drengeroller og omvendt Tale om kønsroller og brud på kønsroller i skolen og i hjemmet Højtlesning og egen læsning af historier om piger og drenge, der ikke er ligesom alle andre 	<p><i>Skolens bog om køn og ligestilling</i> af Cecilie Nørgaard og Bonnie Vittrup, Informations Forlag. Find ideer til øvelser til indskolingen med fokus på køn.</p> <p>Find inspiration og konkrete øvelser i Amnesty Internationals undervisningsmaterialer til indskolingen www.amnesty.dk/undervisning</p> <p><i>Vitello får en klam kæreste</i> af Kim Fupz Aakeson, Gyldendal</p> <p><i>Pippi Langstrømpe</i> af Astrid Lindgren</p>

3. klasse

Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Følelser	<ul style="list-style-type: none"> Hvad vil det sige at være forelsket? Hvem kan man blive forelsket i? Hvad vil det sige at være kærester? Er der forskelle på at være kærester, når man er børn, teenager og voksen? 	<ul style="list-style-type: none"> Fortælle om, hvad der gør børn og voksne glade og kede af det 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk Musik Billedkunst 	<ul style="list-style-type: none"> Højtlesning og egen læsning af historier om kærester og forelskelse Lave interviews med voksne om, hvordan det var med kærester og forelskelse, dengang de var børn eller teenagere Se korte børnefilm om kærester og forelskelse Lytte til musik om kærlighed, f.eks. fra MGP. Læse sangtekster Se og tale om kunst, der handler om kærlighed og forelskelse 	<p><i>Pigen og drengen</i> (Dingo – Forbudt for børn) af Oscar K, Gyldendal Uddannelse 2011 (let- og højtlesning)</p> <p><i>Omme bag klædeskabet</i>. Læs litteratur i 3.-4. klasse af Inge Lise Moos og Karen Wilhelmsen Dansk lærerforeningens forlag</p> <p><i>Ernst i svømmehallen</i> kortfilm af Alice de Champfleury, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Ska vi være kærester</i> kortfilm af Anthony Dod Mantle, 1996, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Bror, min bror</i> kortfilm af Henrik Ruben Genz, 1999, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Ogginoggen</i>, novellefilm af Jesper Westerlin Nielsen, 1997, www.filmstriben.dk</p> <p>MGP: www.dr.dk/ramasjang/mgp</p> <p><i>Blomsten og bien</i>, Undervisningsmateriale fra Statens Museum for Kunst, www.smk.dk</p>

<p>Køn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er drenge og piger lige meget værd? • Hvad er "menneskeretigheder" og "børneretigheder"? • Hvordan var det med kønsroller for 50 eller 100 år siden? 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortælle om drenge- og pigeroller 	<ul style="list-style-type: none"> • Dansk • Historie 	<ul style="list-style-type: none"> • Tale om Menneskerettighederne og Børnekonventionen, om princippet om ligestilling samt begrebet "diskrimination" • Undersøgelse af om drenge og piger, mænd og kvinder kan og gør de samme ting (fx ift. arbejde, løn, pligter hjemme, interesser mv.). Eleverne kan lave enkle spørgeskemaer eller interviews med voksne • Læse historier, se film og billeder, der viser piger/kvinder og drenge/mænd tidligere i historien. Tale om ligheder og forskelligheder i forhold til i dag • Besøg i klassen af bedsteforældre eller andre ældre, der kan fortælle om kønsroller, da de var børn Storyline-forløb om kønsroller i fortiden eller i fremtiden • Storyline-forløb om kønsroller i fortiden eller i fremtiden • Skrive små historier om kønsroller i fortiden eller i fremtiden 	<p>Læs om Børnekonventionen på Børnerådets hjemmeside www.borneinfo.dk</p> <p>Find inspiration og konkrete øvelser i Amnesty Internationals undervisningsmaterialer til indskolingen www.amnesty.dk/undervisning</p> <p>Find filmklip på www.dr.dk/skole</p>
------------	--	---	---	---	--

Familier

- Hvad laver man sammen med sin familie?
- Hvornår kan ens familie gøre én glad eller ked af det?
- Hvad betyder det, når forældre flytter fra hinanden, bliver skilt eller dør?
- Fortælle om, hvordan bolig- og familieforhold har indflydelse på sundhed
- Fortælle om, hvad der gør børn og voksne glade og kede af det
- Dansk
- Snak om cases om børn, der oplever skilsmisser, nye bonusforældre mv.
- Skrive "familie-dagbog" i en uge: hvad laver jeg sammen med min familie?
- Højtlesning og egen læsning af historier om forskellige typer familier
- Lave egne digte om familier
- Se (klip fra) korte børnefilm om forskellige typer familier

Find cases, der kan bruges i undervisningen på Børns Vilkårs hjemmeside i Børnebrevkassen: www.bornenettet.dk

Find filmklip og lærervejledning til indskolingens temaet *Familieliv* på www.dr.dk/skole

Find inspiration til filmklip på www.filmstriben.dk eller www.dfi.dk

4. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Krop	<ul style="list-style-type: none"> Hvad sker der med kroppen, når man kommer i puberteten? Hvad sker der særligt for piger og særligt for drenge i puberteten? 	<ul style="list-style-type: none"> Kende til fysiske og psykiske forandringer i forbindelse med puberteten 	<ul style="list-style-type: none"> Natur/teknik Idræt 	<ul style="list-style-type: none"> Brug af elementet "Krop" på www.migogminkrop.dk Quiz om pubertet på www.migogminkrop.dk Faglig læsning om krop og pubertet Interview med forældre eller andre voksne om, hvordan de husker dét at være i puberteten 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 4.-6. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 2: Krop og pubertet). Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.migogminkrop.dk, undervisningsmateriale til 4.-6. klasser, Sex & Samfund</p> <p><i>At være sig selv</i> af Line Anne Roien, Sex & Samfund 2010 (Afsnit 7: At være i puberteten).</p> <p><i>Stor, større, voksen. Hvad sker der med min krop?</i> af Sabine Thor-Wiedemann, Klematis 2004</p>
Køn	<ul style="list-style-type: none"> Hvilke kønsroller kan man se i medierne, f.eks. i TV-serier, reklamer og modeblade? Hvordan ligner mediernes kønsroller de kønsroller, som vi har i vores klasse? Hvilke gode og dårlige ting, kan der være ved kønsroller? 	<ul style="list-style-type: none"> Diskutere kønsrollers betydning for egen udvikling og klassens sociale miljø 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> Se og diskutere korte filmklip med hhv. børn og kendte, der handler om køn, på www.migogminkrop.dk Tal om begrebet "kønsroller" Se klip fra populære TV-programmer (fx X-factor, MGP, forskellige ungdomsprogrammer og TV-serier) og tale om typiske kønsroller Klippe billeder af mennesker ud af ungdomsblade og reklamer og tale om typiske billeder af drenge og piger Skrive egne fiktive historier om drenge og piger, der ikke ligner alle andre 	<p><i>Uge Sex 2012 Temamateriale til 4.-6. klasse, Sex & Samfund 2012</i>. Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.migogminkrop.dk, undervisningsmateriale til 4.-6. klasser, Sex & Samfund</p> <p><i>At være sig selv</i> af Line Anne Roien, Sex & Samfund 2010 (Afsnit 4: At være dreng/pige)</p>

Familier

- Hvad betyder familier og fællesskaber for os i dag?
- Hvad betød familien og fællesskaber tidligere i historien?

- Sammenligne forskellige former for bolig- og familieformer

- Dansk
- Historie

- Læse faglige tekster om familier i et nutidigt og/eller et historisk perspektiv
- Læse skønlitterære tekster om familier i et nutidigt og/eller et historisk perspektiv
- Skrive egne faglige eller fiktive tekster om familiens betydning i dag eller tidligere i historien
- Se film, læse og tale om familier i Danmark og i andre lande

At være sig selv af Line Anne Roien, Sex & Samfund 2010 (Afsnit 3: At være en familie)

Find filmklip og lærervejledning til mellemtrinnet om temaet *Familieliv* på www.dr.dk/skole

Find tema om familier på www.emu.dk (elever i 4.-6. klasse, "Sådan bor jeg!", indeholder tekst, opgaver og små videoklip)

5. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Identitet og trivsel	<ul style="list-style-type: none"> Hvilke forskellige grænser kan man have i fht. sprog? Hvordan kan man mobbe eller diskriminere med sprog, f.eks. på sms eller internet? Hvordan kan vi tale til hinanden i klassen, på mobiltelefonen og på nettet uden at overskride hinandens grænser? 	<ul style="list-style-type: none"> Aflæse og begrunde følelsesmæssige reaktioner Gøre rede for faktorer, der påvirker det fysiske og psykiske arbejdsmiljø på skolen 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk It- og mediekompetencer Klassens tid 	<ul style="list-style-type: none"> Diskuter ord, som er "slang" eller kan opfattes som stødende eller frække (fx "homo", "luder", "fuck", "stræber", "nørd" m.m.) Faglig læsning om børn og unges brug af internet og mobil Undersøg hvilke ord børn og unge skriver til hinanden på mobiltelefonen og internettet (f.eks. på "Væggen" på www.migogminkrop.dk) Interview elever i klassen eller på skolen og/eller voksne om hvilke ord, som de ikke kan lide at blive kaldt eller sige og hvorfor Diskutere fordele og ulemper ved kommunikation på internet og sms. Lave en mindre undersøgelse om unges oplevelser med digital mobning på skolen. Diskuter handlemuligheder i fht. at forebygge digital mobning Formulere klassens egne spilleregler for brug af chat, sms m.m. 	<p><i>At være sig selv</i> af Line Anne Roien, Sex & Samfund 2010 (Afsnit 6: At være "på")</p> <p>www.migogminkrop.dk, undervisningsmateriale til 4.-6. klasser, Sex & Samfund</p> <p>www.sikkerchat.dk, hjemmeside fra Red Barnet og Det Kriminalpræventive Råd. Find særligt indhold til 4.-6. klasse</p> <p>Find filmklip og lærervejledning til mellemtrinnet om <i>Digital mobning</i> på www.dr.dk/skole</p> <p>Find viden om digital mobning og videoer til brug i undervisningen (lavet af Red Barnet, Børns Vilkår og Børnerådet) på Børns Vilkårs hjemmeside www.bornsvilkar.dk</p> <p>Læs om børns og unges brug af internet og mobil på Medierådet for børn og unges hjemmeside via www.dfi.dk</p> <p>http://www.dfi.dk/Boern_og_unge/Medieraadet/Internet-og-mobil.aspx</p>

<p>Følelser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan er det at være forelsket? • Hvilke forskelle og ligheder kan der være på forelskelse og venskab? • Hvilke gode og dårlige ting, kan der være ved forelskelse? • Er der særlige forventninger til, hvordan drenge og piger skal være, når de er forelskede – eller når de er kærester? 	<ul style="list-style-type: none"> • Aflæse og begrunde følelsesmæssige reaktioner • Diskutere kønsrollers betydning for egen udvikling og klassens sociale miljø 	<ul style="list-style-type: none"> • Dansk • Musik 	<ul style="list-style-type: none"> • Spil og tal om "Mysteriet" (handler om forelskelse) på www.migogminkrop.dk • Snak om cases om børn, der oplever forelskelse på forskellige måder • Læsning af skønlitteratur der handler om børn og forelskelse • Interview andre børn og voksne om, hvilke forventninger, de synes, der er til, hvad en dreng og en pige skal gøre, når de er forelskede/vil være kærester • Skriv små historier, der handler om forelskelse - og hvor personerne gør det omvendte af det, som ellers forventes af deres køn. • Se og tal om filmklip, der handler om forelskelse og kærlighed 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 4.-6. klasse, Sex & Samfund 2012 (Emne 3: Forelskelse).</i> Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.migogminkrop.dk, undervisningsmateriale til 4.-6. klasser, Sex & Samfund</p> <p>Find cases, der kan bruges i undervisningen på Børns Vilkårs hjemmeside i Børnebrevkassen: www.bornenettet.dk</p> <p><i>Sådan føles kærlighed</i> af Mattias Danielson og Caroline Ginner, Klematis 2006</p> <p>Find filmklip og lærervejledning til mellemtrinnet om temaet <i>Kærlighed</i> på www.dr.dk/skole</p> <p><i>Kalder Katrine</i>, film af Per Fly, 1993, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Hjertet i papirflyveren</i> (Børn fortæller deres historier om kærlighed og forelskelse) af Adil Erdem med tilhørende lærervejledning af Lone Smidt, Geografforlaget 2006</p>
-----------------	--	---	--	---	--

Krop	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan kan puberteten være forskellig fra person til person? • Hvordan føles det at være i puberteten? • Hvilke udfordringer kan man opleve i puberteten i forhold til familie og venner? 	<ul style="list-style-type: none"> • Kende til fysiske og psykiske forandringer i forbindelse med puberteten 	<ul style="list-style-type: none"> • Natur/teknik • Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> • Brug af elementet "Krop" på www.migogminkrop.dk • Quiz om pubertet på www.migogminkrop.dk • Brug af brætspillet "Kroppen på spil" fra Uge Sex 2012 • Snak om cases om børn, der oplever puberteten på forskellige måder • Læsning af skøn- og faglitteratur der handler om børn og pubertet • Se film om børn i puberteten • Få besøg af sundhedsplejersken i klassen 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 4.-6. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 2: Krop og pubertet). Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.migogminkrop.dk, undervisningsmateriale til 4.-6. klasser, Sex & Samfund</p> <p><i>At være sig selv</i> af Line Anne Roien, Sex & Samfund 2010 (Afsnit 7: At være i puberteten)</p> <p>Find cases, der kan bruges i undervisningen på Børns Vilkårs hjemmeside i Børnebrevkassen: www.bornenettet.dk</p> <p><i>Teenageguide</i>. Sundhedsstyrelsen 2009 Kan bestilles eller downloades gratis via Sundhedsstyrelsens hjemmeside, www.sst.dk http://www.sst.dk/Udgivelser/2009/Teenage guide.aspx</p> <p><i>Personlig historie: At være den første i puberteten</i>. Sex & Samfund 2011. Findes på www.bedresekualundervisning.dk</p> <p><i>Nice eller nederen, Emma 11 år, snart 12 år</i>, bog af Kirsten Ahlburg, Forlaget Turbine 2011,</p> <p><i>Drenge fra 4. sal</i>, film af Antonio Mercero, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Pin up</i>, kortfilm af Mats-Olof Olsson, www.filmstriben.dk</p>
------	--	---	---	---	---

6. klasse

Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Krop	<ul style="list-style-type: none">• Hvilke billeder af kroppe og udseende ses i medierne?• Hvordan ligner mediernes billeder af kroppe de virkelige mennesker?• Hvordan påvirkes børn og unge af mediernes billeder af kroppe?• Hvordan var det med kropsidealer for 50 eller 100 år siden?• Hvordan vises kroppe i kunsten?	<ul style="list-style-type: none">• Have kendskab til formål med aktuelle kampagner, reklamer og anden mediepåvirkning inden for sundhedsområdet	<ul style="list-style-type: none">• Dansk• Historie	<ul style="list-style-type: none">• Brug af undervisningsmateriale <i>Kend din kropspolitik</i>• Faglig læsning om reklamer og medier• Finde billeder af kroppe på internettet og anvende disse i egne digitale præsentationer• Lave spørgeskemaer til andre klasser på skolen om holdning til mediers påvirkning af børn og unge• Se og tal om hvordan kroppe vises i kunst	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 4.-6. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 2: Krop og pubertet). Fås via www.ugesex.dk</p> <p><i>Kend din kropspolitik</i> af Morten A. Skydsgaard og Line Stald, Steno Museet 2011 www.kropspolitik.dk</p> <p><i>Kroppens mangfoldighed</i>. Billedmateriale 2010. Sex & Samfund 2010, www.bedresekualundervisning.dk</p> <p><i>Kroppen i kunsten</i>, undervisningsmateriale fra Statens Museum for Kunst til 6.-10. klasse, www.smk.dk</p>

Familier	<ul style="list-style-type: none"> • Hvor mange forskellige familietyper findes? • Hvad er "regnbuefamilier"? • Hvilke forskellige måder kan man få børn på? • Hvordan udvikler barnet sig under graviditeten i moderens mave? • Hvad er "arrangeret ægteskab"? 	<ul style="list-style-type: none"> • Sammenligne forskellige former for bolig- og familieformer 	<ul style="list-style-type: none"> • Dansk • Natur/teknik • Kristendom 	<ul style="list-style-type: none"> • Se korte film (dokumentar- og/eller fiktion) om forskellige familietyper • Læsning af skønlitteratur, der handler om forskellige familietyper • Lav fotoudstilling, der viser forskellige familietyper (billeder af egne familier kombineret med fundet i bøger, reklamer, på internettet) • Faglig læsning om befrugtning og graviditet 	<p>Find filmklip og lærervejledning til mellemtrinnet om temaet Familieliv på www.dr.dk/skole</p> <p><i>Frederikke</i>, film af Heidi Maria Faisst, 2007, www.filmstriben.dk</p> <p><i>Baba Habib – perker på pletten</i>, bog af Kristina Aamand, Gyldendal 2011</p> <p>Billedserie "homoseksuelle og lesbiske familie, homoseksuelle kunstmalerier og malerier" på Youtube. Søg på www.youtube.com</p> <p>Læs om "regnbuefamilier" på Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoners hjemmeside, www.lgbt.dk</p> <p>www.biologifaget.dk, Clio Online, (kræver abonnement) brug afsnittet om pubertet og sex, hvor der er illustrationer af befrugtning og graviditet</p>
Seksuel sundhed	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er en seks sygdom? • Hvordan smitter seks sygdomme? • Hvordan kan man beskytte sig mod seks sygdomme? • Fortælle om de mest udbredte kønssygdomme 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortælle om de mest udbredte kønssygdomme 	<ul style="list-style-type: none"> • Natur/teknik 	<ul style="list-style-type: none"> • Faglig læsning om seks sygdomme (og evt. kondom) • Gruppearbejde om fakta om seks sygdomme • Lav quiz om seks sygdomme • Kondom-instruktion • Evt. brug af undervisningsmateriale www.sexfordig.dk 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 4.-6. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 4: Prævention og seks sygdomme). Fås via www.ugesex.dk</p> <p>Læs om præventionsformer og seks sygdomme i Sexikon på Sex & Samfunds side til 6.-10. klasser www.sexfordig.dk</p> <p><i>Teenageguide</i>. Sundhedsstyrelsen 2009 Kan bestilles eller downloades gratis via Sundhedsstyrelsens hjemmeside på www.sst.dk</p>

7. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Identitet og trivsel	<ul style="list-style-type: none"> Hvad vil det sige "at være sig selv"? Er der måder at være på, som er mere accepterede i samfundet end andre? Hvordan kan man blive diskrimineret i fht. køn og seksualitet? Hvad kan man gøre for at forebygge mobning og diskriminering i fht. køn og seksualitet –på skolen og i samfundet? Hvilke tanker om "det gode liv" i fht. følelser, seksualitet og sex har vi? 	<ul style="list-style-type: none"> Forstå og forholde sig til sociale og samfundsmæssige påvirkninger af identitet, kønsroller og seksualitet Gøre rede for faktorer, der påvirker det fysiske og psykiske arbejdsmiljø på skolen Beskrive og afdække muligheder og barrierer gennem konkrete handlinger i forhold til et konkret sundhedstema, fx mobning eller sikker skolevej 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk Klassens tid 	<ul style="list-style-type: none"> Læsning af personlige historier fra temamaterialet "At være sig selv", Uge Sex 2011 Se og diskutere korte filmklip med hhv. børn og kendte, der handler om "at være sig selv, på www.ugesex.dk Skrive egne skønlitterære historier om "at være sig selv" (evt. indtale på diktafon, computer) Se korte dokumentarfilm om retten til seksualitet på www.rettentilmig.dk Se film om køn og seksualitet, der sætter fokus op mangfoldighed og diskrimination Undersøge diskrimination i fht. køn og seksualitet i Danmark (f.eks. hadforbrydelser) Lave en avis om "retten til at være sig selv" Få besøg af Gå-Ud-Gruppen fra Landsforeningen for bøsse-, lesbiske, biseksuelle og transpersoner (LGBT) 	<p><i>Uge Sex 2011 Temamateriale til 6.-7. klasse, Sex & Samfund 2011.</i> Fås via www.ugesex.dk.</p> <p><i>Personlige historier om at være sig selv.</i> Sex & Samfund 2011. Findes på www.bedresekualundervisning.dk</p> <p>Find filmklip om "at være sig selv" fra Sex & Samfunds Uge Sex 2011, www.bedresekualundervisning.dk</p> <p>www.rettentilmig.dk, undervisningsmateriale om de seksuelle rettigheder fra Sex & Samfund og Red Barnet</p> <p>www.stophadforbrydelser.dk, hjemmeside fra Kbh. Politi, Kbh. og Frederiksberg kommuner samt Institut for Menneskerettigheder</p> <p><i>Fucking Åmål</i>, film af Lukas Moodysson, 1998, www.dfi.dk (undervisningsmateriale)</p> <p><i>Lucky Blue</i>, film af Håkon Liu, www.mixcopenhagen.dk/ skolevisninger (undervisningsmateriale)</p> <p>Brokeback Mountain, film af Ang Lee, 2005</p> <p>Læs om og bestil besøg fra Gå Ud-Gruppen, www.lgbt.dk</p>

<p>Seksuel sundhed</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er "sikker sex"? • Hvad er "den seksuelle lavalder" og hvad betyder "seksuel debut"? • Hvilke præventionsformer er de mest relevante for unge? • Hvordan beskytter to personer af samme køn sig mod seksygdomme? • Hvilke fordele og ulemper er der ved de forskellige præventionsformer? • Hvilke seksygdomme er mest udbredte blandt unge? • Hvordan får man bedst unge til at beskytte sig mod uønsket graviditet og seksygdomme? 	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutere, hvordan negative konsekvenser af seksuallivet kan undgås 	<ul style="list-style-type: none"> • Biologi • Dansk • Historie 	<ul style="list-style-type: none"> • "Kondom-stafet" • Øvelser om dilemmaer ved prævention • Brug af brætspillet "Prævention på spil" (fra Uge Sex 2012) Quizzer om prævention og seksygdomme fra www.sexfordig.dk. Lad evt. eleverne lave egne quizzer til hinanden • Tal om "flertalsmisforståelser" i forhold til seksuelle erfaringer • Gruppearbejde om hvordan man får unge til at bruge kondom. Grupperne kan f.eks. lave deres egen kampagne, plakat, Facebook-side mv. • Besøg et "kondomeri" • Læs og se film om P-pillens historie i Danmark samt kvindebevægelsen 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 7.-9. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 3: Prævention, seksygdomme og uønsket graviditet). Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.sexfordig.dk, undervisningsmateriale til 7.-9. klasser, Sex & Samfund</p> <p>Læs om præventionsformer og seksygdomme på hjemmesiderne www.sexfordig.dk, www.sexlinien.dk og www.seksygdomme.dk</p> <p>Bestil gratis pjecer ("Klar Besked") om præventionsformer i webshoppen www.sexogsamfund.dk</p> <p>Find video om kondom-påsætning på www.ugesex.dk</p> <p>Læs om social pejling, sociale overdrivelser og flertalsmisforståelser hos Center for digital pædagogik, www.cfdp.dk</p> <p>www.danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitets hjemmeside med leksikon og historiske kilder. Find opslag om "P-pillens historie" og relaterede artikler.</p>
------------------------	---	---	--	--	---

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Seksualitet, sex og lyst</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er lyst? • Hvad er onani? • Hvad er orgasme? Hvad er hetero-, homo-, bi- og transseksualitet? • Hvad er "den seksuelle lavalder"? • Hvor gamle er unge typisk, når de har deres seksuelle debut i Danmark? • Hvordan ved man om man har lyst til at have sex? • Hvilken rolle spiller følelser i kærlighed i fht. det at have sex? • Hvordan kan man sige til og fra i fht. sex? 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrive fysiske og psykiske faktorer og diskutere deres samspil og indvirkning på sundhed og seksualitet • Diskutere, hvordan negative konsekvenser af seksuallivet kan undgås 	<ul style="list-style-type: none"> • Biologi • Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> • Find forklaringer på forskellige begreber i Sexikon på Sexfordig.dk • Snak om cases om unge, der har spørgsmål om lyst, onani, orgasme, seksualitet mv • Gruppearbejde om "Udfordringen" på www.sexfordig.dk • Quiz om unge og seksualitet på www.sexfordig.dk • Øvelser om dilemmaer om seksualitet og sex • Skriv artikler eller fiktive tekster om unge og seksualitet • Tal om, hvordan normer omkring seksualitet er påvirket af samfund, kultur og historie • Se korte dokumentarfilm om retten til kroppen og privatliv på www.rettentilmig.dk • Spil dilemmasplet på www.rettentilmig.dk • Læs skønlitteratur om ungdomsliv og seksualitet • Se film for unge om sex og seksualitet 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 7.-9. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 1: Unge og seksualitet + Emne 3: Følelser og sex). Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.sexfordig.dk, undervisningsmateriale til 7.-9. klasser, Sex & Samfund</p> <p>Find cases, der kan bruges i undervisningen på Sexlinen, Sex & Samfunds rådgivning for unge: www.sexlinien.dk</p> <p>www.rettentilmig.dk, undervisningsmateriale om de seksuelle rettigheder fra Sex & Samfund og Red Barnet</p> <p><i>Et trygt rum for alle og Seksualitet, køn og normer</i>, www.mixcopenhagen.dk/skolevisninger (undervisningsmateriale)</p> <p><i>Fucking Åmål</i>, film af Lukas Moodysson, 1998 Undervisningsmateriale til filmen findes på www.dfi.dk</p> <p><i>Lucky Blue</i>, film af Håkon Liu, www.mixcopenhagen.dk/skolevisninger (undervisningsmateriale)</p> <p><i>Det går nok over</i>, dokumentarfilm af Ceciila Neant-Falk , 2003, www.filmstriben.dk</p> <p><i>American Pie 1</i>, Film af Paul Weitz, 1999</p>
---	--	--	--	---	--

8. klasse

Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Følelser	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan føles det at være forelsket? Hvad er kærlighed? Hvad betydning har kærestere og venner i unges liv? Hvilke udfordringer kan man have som ung i fht. forelskelse og kærestere? Hvordan kan man være forelsket på forskellige måder? Er der særlige forventninger til, hvordan drenge og piger skal være, når de er forelskede – eller når de er kærestere? Hvilke forskellige måder kan man være en god kæreste på? Hvordan kan man slå op med en kæreste? 	<ul style="list-style-type: none"> Gøre rede for, hvordan følelser og kærlighed har betydning for sundhed, seksualitet og familieliv Forstå og forholde sig til sociale og samfundsmæssige påvirkninger af identitet, kønsroller og seksualitet 	<ul style="list-style-type: none"> Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> Snak om cases om unge, der har spørgsmål om forelskelse og kærestere Gruppearbejde om "Udfordringen" på www.sexfordig.dk Øvelser om dilemmaer om forelskelse og kærestere Læse og analysere skønlitterære tekster og/eller musik om følelser og kærlighed Skriv egne skønlitterære tekster eller artikler om temaet Se ungdomsfilm der handler om følelser og kærestere Lav interviews med andre unge eller voksne om forelskelse, kærestere, kærlighed mv. Tal om følelser og sex Få besøg af sundhedsplejersken 	<p>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 7.-9. klasse, Sex & Samfund 2012 (Emne 3: Følelser og sex). Fås via www.ugesex.dk</p> <p>www.sexfordig.dk, undervisningsmateriale til 7.-9. klasser, Sex & Samfund</p> <p>Find cases, der kan bruges i undervisningen på Sexlinen, Sex & Samfunds rådgivning for unge: www.sexlinien.dk</p> <p><i>En, to, tre, nu</i>, ungdomsroman af Jesper Wung Sung, Dansk lærerforening 2005</p> <p><i>Hjertevirus</i> - en antologi for unge om kærlighed, der går på tværs af køn, alder, etnicitet, tilhørsforhold, social baggrund og den sunde fornuft. Den Gode Historie – På Tværs, 2002</p> <p><i>Drengen med stjerneaster</i>, roman af Thomas Lagermand Lundme</p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Seksuel sundhed</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er "seksuel sundhed"? • Hvad er de "seksuelle rettigheder"? • Hvilke problemer er der med seksuel sundhed og seksuelle rettigheder i Danmark? • Hvilke problemer er der med seksuel sundhed og seksuelle rettigheder i andre lande, f.eks. i EU og i udviklingslande i Afrika og Asien? 	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutere sundhed, seksualitet og familieliv i historiske, globale og internationale perspektiver • Analysere og vurdere interesser bag kampagner, reklamer og anden mediepåvirkning inden for sundhedsområdet 	<ul style="list-style-type: none"> • Geografi • Samfundsfag • Engelsk 	<ul style="list-style-type: none"> • Tal om "de seksuelle rettigheder" og hvad de betyder konkret i danske unges liv • Undersøg omfanget af problemerne med seksuel sundhed i Danmark og i egen kommune (f.eks. unges seksuelle adfærd, udbredelse af seksydomme, seksuelle overgreb, kærestevold, grooming på internettet, hadforbrydelser, prostitution og trafficking mv.) • Lad eleverne selv finde hjemmesider relateret til seksuel sundhed • Diskuter handlemuligheder i fht. seksuel sundhed (for samfundet og for den enkelte) • Lav en kampagne, der sætter fokus på et problem relateret til seksuel sundhed 	<p>www.rettentilmig.dk, undervisningsmateriale om de seksuelle rettigheder fra Sex & Samfund og Red Barnet</p> <p>Engelsksproget deklARATION om <i>Sexual Rights</i>, www.ippf.org</p> <p>Læs om seksuel sundhed i Danmark på Sundhedsstyrelsens hjemmeside, www.sst.dk</p> <p><i>Ung 2006 – unges viden, holdninger og adfærd</i>, Sundhedsstyrelsen 2007, www.sst.dk (rapport)</p> <p>www.kunmedkondom.dk hjemmesiden fra Sundhedsstyrelsen sexsygdomme og kondom</p> <p>www.sikkerchat.dk, hjemmeside fra Red Barnet og Det Kriminalpræventive Råd. Find særligt indhold til 7.-9. klasse</p>
--	---	---	--	--	---

- Undersøg private, statslige og FN- organisationers arbejde med seksuel sundhed nationalt og internationalt (evt. på engelsksprogede hjemmesider)
Interview folk der arbejder med seksuel sundhed nationalt og internationalt
- Lav projektarbejde om seksuel sundhed og rettigheder i Danmark og udviklingslande. F.eks. fokus på seksuelle rettigheder, seksygdomme (inkl. HIV), teenagegraviditeter, aborter, mødredødelighed, ret til oplysning og undervisning, tilgængelighed til prævention, omskæring mv.
- Marker mærkedage som Verdens Præventionsdagen d. 26. september, Anti-trafficking Day d. 18. oktober og World Aids Day den 1. december

www.borneinfo.dk, på Børnerådet hjemmeside til børn og unge kan man læse om sex og seksuelle overgreb

Træneren, kortfilm af Lars Mikkelsen, 2009, www.filmstriben.dk

www.stophadforbrydelser.dk, hjemmeside fra Kbh. Politik, Kbh. og Frederiksberg kommuner samt Institut for Menneskerettigheder

www.ditforhold.dk, hjemmeside om kærestevold fra Det Kriminalpræventive Råd, Foreningen for børn og unge i voldsramte familier og Landsorganisationen for kvindekrisecentre

www.prostitution.e-museum.dk

Bymuseet, Stadsarkivet og Skoletjenestens hjemmeside om prostitution og trafficking før og nu

Find omtale og link til undervisningsmaterialer om udviklingslande:

www.emu.dk/3verden Find viden om Sex & Samfunds nationale og internationale arbejde med seksuel sundhed på www.sexogsamfund.dk

Find viden om hiv/aids og seksuel sundhed på: www.aidsnet.dk

- Hvad er pornografi?
- Hvilken historie knytter sig til pornoens frigivelse i Danmark?
- Hvilke fordele og ulemper er der ved porno?
- Hvordan bruger unge porno?
- Hvilke elementer fra pornoen kan genkendes i reklamer, musikvideoer mv.?

- Analysere og vurdere interesser bag kampagner, reklamer og anden mediepåvirkning inden for sundhedsområdet

- Dansk
- Samfundsfag
- Historie

- Diskutere hvad porno er og hvilke forskellige former for porno, man har hørt om
- Læs og se film om pornoens frigivelse i Danmark
- Find eksempler på erotiske fotos/billeder fra gamle dage og tal om, hvordan normer om, hvad der er erotisk/pornografisk ændrer sig med tiden
- Snak om unges brug af porno ud fra viden fra undersøgelser
- Lave en spørgeskemaundersøgelse på forskellige klassetrin på skolen om, hvor eleverne har set porno og hvad de synes om det
- Finde og analysere avisartikler om pornografi og unges/voksnes brug af dette
- Undersøge argumenter for og imod porno, f.eks. gennem debatter/rollespil
- Finde og analysere eksempler på reklamer og musikvideoer med elementer af sex og porno

Find filmklip og lærervejledning til udskolingen om temaet 1960'erne: sex og moral på www.dr.dk/skole

www.danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitets hjemmeside med leksikon og historiske kilder. Find opslag om "pornografi"

Find inspiration i undersøgelsen Unge, Køn og pornografi i Norden, Nordisk Ministerråd 2006, www.nikk.no

Find eksempler på musikvideoer på YouTube www.youtube.com

9. klasse					
Tema	Indhold	Trinmål	Fag og emner i spil	Ideer til aktiviteter	Henvisninger
Køn	<ul style="list-style-type: none"> Hvad er seksualitet? Hvad er køn? Hvilke normer omkring køn og seksualitet kender vi? Hvilke ligheder og forskelle er der på unges og voksnes normer om køn og seksualitet? Hvordan har normer om køn og seksualitet ændret sig i et historisk perspektiv? Hvilke eksempler på brud i forhold til normer seksualitet er udbredte i det danske samfund? Hvordan påvirker normer om køn og seksualitet unges liv? Kan man selv påvirke, skabe eller ændre normerne – hvordan? 	<ul style="list-style-type: none"> Forstå og forholde sig til sociale og samfundsmæssige påvirkninger af identitet, kønsroller og seksualitet 	<ul style="list-style-type: none"> Samfundsfag Historie Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> Undersøgelse af begreberne "seksualitet", "køn" og "normer" vha. opslagsværker, internet, artikler, interviews mv. Tal om, hvordan normer omkring seksualitet er påvirket af samfund, kultur og historie Analyse af undersøgelse om unge og sex (f.eks. Ung 2006) Undersøgelse af hvilke typer af spørgsmål, som unge stiller på rådgivningssites på internettet Læsning af tekster fra temaerne "At være sig selv" (Uge Sex 2011) og "Køn betyder noget" (Uge Sex 2012) Se og diskuter korte filmklip med hhv. unge og kendte, der handler om køn, på www.sexfordig.dk Analyse normer om køn og seksualitet ud fra nutidige og ældre film, TV-programmer eller TV-serier (f.eks. reality-shows, Forbrydelsen, Matador mv.). Lad evt. eleverne selv finde eksempler. Diskussion i klassen om normer om køn og seksualitet samt om mulige generationsforskelle. 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 7.-9. klasse, Sex & Samfund 2012</i> (Emne 1: Unge og seksualitet). Fås via www.ugesex.dk</p> <p><i>Uge Sex 2012 Temamateriale til 7.-9. klasse, Sex & Samfund 2011</i>. Fås via www.ugesex.dk.</p> <p><i>Uge Sex 2011 Temamateriale til 8.-10. klasse, Sex & Samfund 2011</i>. Fås via www.ugesex.dk.</p> <p><i>Ung 2006 – unges viden, holdninger og adfærd</i>. Sundhedsstyrelsen 2007, www.sst.dk</p> <p>Rådgivningssites: www.sexlinien.dk www.nymoedom.dk www.etniskung.dk</p> <p><i>Et trygt rum for alle og Seksualitet, køn og normer</i> Undervisningsmateriale fra filmfestivalen Mix Copenha-gen, www.cglff.dk/skolevisninger</p> <p>Find gamle klip fra TV-programmer på www.dr.dk/skole</p> <p>Goddag mit navn er lesbisk, film af Iben Haahr Andersen og Minna Groos, 2009, www.filmstriben.dk</p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Sex og seksuel sundhed</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad er abort? • Hvilke rettigheder har vi i Danmark i fht. abort (som kvinde/pige og mand/dreng)? • Hvor udbredt er abort blandt voksne og unge i Danmark? • Hvilken historie knytter sig til den fri abort i Danmark? • Hvordan er det med abort i andre lande? • Hvilke dilemmaer knytter der sig til valget mellem en abort og at få et barn 	<ul style="list-style-type: none"> • Diskutere, hvordan negative konsekvenser af seksuallivet kan undgås • Forstå og forholde sig til sociale og samfundsmæssige påvirkninger af identitet, kønsroller og seksualitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Samfundsfag • Historie • Dansk 	<ul style="list-style-type: none"> • Læs artiklen "Abort under ansvar" og tal om sammenhængen mellem den samfundsmæssige udvikling og holdninger til abort (Uge Sex 2012) • Undersøgelse af fakta om abort og rettigheder i Danmark i faglitteratur og på internettet • Læsning af historiske og samtidige kilder om abort • Undersøge lovgivning om abort i andre lande, fx i EU eller udviklingslande. • Snak om cases om unge, der har spørgsmål om uønsket graviditet og abort • Find og analyser personlige fortællinger om abort, f.eks. i chatfora eller anonyme rådgivninger på internettet • Øvelser om dilemmaer om abort • Se film om teenagegraviditeter, abort og adoption 	<p><i>Uge Sex 2012 Grundmateriale til 7.-9. klasse, Sex & Samfund 2012 (Emne 4: Prævention, seksygdomme og uønsket graviditet). Fås via www.ugesex.dk</i></p> <p>Sex & Samfunds side om abort og lovgivning: www.abortnet.dk</p> <p>Sundhedsstyrelsen (tal og undersøgelser om abort): www.sst.dk</p> <p>www.danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitets hjemmeside med leksikon og historiske kilder. Find opslag om "fri abort" og relaterede artikler</p> <p>Find cases, der kan bruges i undervisningen på Sexlinen, Sex & Samfunds rådgivning for unge: www.sexlinien.dk</p> <p>Mødrehjælpen: www.moedrehjaelpen.dk</p> <p>Find filmklip og lærervejledning til udskolingen om temaet 1960'erne: sex og moral på www.dr.dk/skole</p> <p><i>Juno</i>, film af Jason Reitman, 2007</p> <p><i>4 måneder, 3 uger og 2 dage</i>, film af Cristian Mungiu, 2007</p>
---	---	---	--	---	--

6. Til inspiration

Hvis du som underviser vil læse mere om seksualundervisningens rammer eller emnets pædagogik og didaktik, kan det anbefales at du orienterer dig i de følgende henvisninger:

Fælles Mål for sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, Undervisningsministeriet 2009. Beskrivelse af de lovpligtige rammer for seksualundervisningen i skolen. Vejledningen rummer mange gode overvejelser om faget. Fælles på kan hentes på Ministeriets for Børn og Undervisnings hjemmeside

Inspiration til bedre seksualundervisning i folkeskolen, Ministeriet for Børn og Undervisning 2012. Publikationen giver inspiration og ideer til, hvordan grundskoler kan udvikle og kvalificere seksualundervisningen. Den indeholder bl.a. konkrete eksempler fra flere kommuner, heriblandt Holstebro kommune. Kan hentes på www.uvm.dk/seksualundervisning.dk

Bedre seksualundervisning af Mette Gundersen, Sex & Samfund 2010 (2. udgave). Det er en bog til undervisere om seksualundervisningens metoder. Den beskriver en række konkrete øvelser, der er baseret på Sex & Samfunds mangeårige erfaringer med seksualundervisning i udskoling.

Seksualundervisning – inspiration og metoder af Suzanne Bjerregaard (red.), Center for Sex og Sundhed, 2009 (2. udgave)
Bog til undervisere om seksualundervisningens viden og metoder.

Tema om seksualundervisning. Tidsskriftet Unge Pædagoger, nr. 6/2010
En række artikler om skolens seksualundervisning og de udfordringer, der knytter sig til denne.

Børn og seksualitet af Anna Louise Stevnhøj. Børns Vilkår 2011 (3. udgave)
Om børns seksuelle udvikling og adfærd, om seksuelle overgreb og om pædagogisk praksis.

Vokseværker. Et signalement af unge danskeres seksuelle liv af Christian Graugaard. Psyke & Logos 2010, 31, s. 232-256. Artikel, der samler den eksisterende viden om unges seksuelle adfærd. Artiklen kan hentes på www.bedreseksualundervisning.dk

www.bedreseksualundervisning.dk

www.ugesex.dk

7. Sundhedsplejens tilbud

Alle kommunens 5. og 8. klasser får tilbud om supplerende seksualundervisning af sundhedsplejens kompetencepersoner. Undervisningen planlægges i samarbejde med klassens lærere og med udgangspunkt i den enkelte classes behov. I specialklasser deltager læreren i undervisningen. Ellers er den "lærerfri", men med opfølgning bagefter. Alle skoler får tilmeldingsblanket til tilbuddet ved skoleårets start.

Sundhedsplejens tilbud til alle 5.klasser	Sundhedsplejens tilbud til alle 8.klasser
1 sundhedsplejerske i 2 lektioner	2 sundhedsplejersker i 3 lektioner
<i>Emne:</i> pubertet Eksempel på indhold: drenge og piger – forskelle og ligheder. Fysiske, psykiske og sociale forandringer	<i>Emne:</i> seksualitet Eksempel på indhold: kærlighed, seksualitet, seksuel debut, prævention, graviditet, abort og sexsygdomme

Læseplanen for seksualundervisning i Holstebro kommune er en del af projektet "Seksuel sundhed for børn og unge i Holstebro kommune gennem kvalitetssikring af seksualundervisningen".

Den er blevet til i et tværfagligt samarbejde mellem Skolerne og Sundhedsplejen og med konsulentbistand fra Organisationen Sex og Samfund.

Vil du vide mere om læseplanen, materialer og seksualundervisning i Holstebro kommune så kontakt:

Kompetencepersonerne på skolerne og i sundhedsplejen

Lone Kjær Hein, Projektleder og netværkskoordinator, Sundhedsplejen
Tlf: 2420 5215
Mail: lone.hein@holstebro.dk

Bo Meldgaard, Pæd. Adm. Konsulent, Skoleafdelingen

Lone Kjær Hein
Sundhedsplejerske

Bo Meldgaard
Pæd. adm. konsulent

Link til elektronisk udgave af læseplanen på: www.holstebro.dk/Seksualundervisning

 Støttet af Sundhedsstyrelsens satspuljemidler